

Na putu u prošlost

Piše
Magda SINDIČIĆ,
dr. vet. med.,
Veterinarski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Ulovačkim krugovima risa od davnina prati status krvoločne zvijeri, opasne za plemenu divljač i samog čovjeka. **F.Ž. Kesterčanek** u priručniku za lovce "Lovstvo" iz 1896. godine za risa kaže: "On je obće zloglava, zločudna, ljuta i pakostna zvier". Nažalost, takvi stavovi se ne iznose samo

u starijoj lovačkoj literaturi već se često provlače i kroz recentnije tekstove. Negativni stavovi i organizirani progon risa rezultirali su potpunim nestankom ove zvijeri s naših prostora krajem 19. stoljeća. Nakon ponovnog naseljavanja risa u Sloveniju 1973. godine te početnog rasta i stabilizacije brojnosti, populacija risa u Hrvatskoj u padu je posljednjih desetak godina, a potpuni nestanak, nažalost, opet postaje mogući scenarij za ovu zakonom zaštićenu vrstu.

OKVIRNA PROCJENA

Revidirani Plan upravljanja risom u Republici Hrvatskoj (u pripremi) navodi da se ne zna točno brojno stanje populacije te da je okvirna procjena od 40 do

60 životinja. Nažalost, znanstveni podaci prikupljeni posljednjih godina (rezultati telemetrijskih istraživanja, praćenje tragova u snijegu, bilježenje znakova prisutnosti risa) i opažanja lovnih stručnjaka upućuju da bi ta brojka mogla biti i niža.

GLAVNI UZROCI

Glavnim uzrocima pada brojnosti smatraju se nedostatak plijena i smrtnost uzrokovana ljudskim aktivnostima. Mogući utjecaj gubitka genetske raznolikosti zbog parenja u srodstvu još se istražuje.

Nakon reintrodukcije, brojnost risa je bila stabilna tako da su u razdoblju od 1982. do 1998. godine godišnje kvote za odstrjel risa, kao zaštićene vrste,

Revidirani Plan upravljanja risom u Hrvatskoj upućuje da se, zasad, ne zna točan broj populacije, ali da se znatno smanjila u odnosu na prijašnje razdoblje i iznosi od 40 do 60 jedinki

dopuštavane temeljem posebnih dopuštenja. U razdoblju od 1978. do danas zabilježena je smrtnost ukupno 233 životinje. Važno je naglasiti da je do 2000. udio krivolova u ukupnoj smrtnosti bio tek osam posto, dok posljednjih devet godina taj postotak raste na više od 80 posto zabilježene smrtnosti. No do sada su tek za dva dokazana slučaja krivolova, 2003. i 2005., donesene sudske presude.

NESLUŽBENE PRIJAVE

Držimo da dio smrtnosti ostaje nezabilježen, osobito stradavanja u krivolovu, za koja često dobijemo neslužbene prijave koje ne uspijemo potvrditi materijalnim dokazima. Vjerojatno ponekad ostanu nezabilježeni i slučajevi stradavanja u prometu te uginuća zbog bolesti. U prvih šest mjeseci 2009. zabilježeno je stradavanje dviju životinja, uginuće prošlogodišnjeg mladunčeta i stradavanje

u prometu. U 2008. zabilježili smo smrtnost triju životinja, ženka obilježena ogrlicom za telemetrijsko praćenje stradala je u prometu, uzrok stradavanja mužjaka, također, obilježenog ogrlicom nije bilo moguće utvrditi, dok se u trećem slučaju radilo o krivolovu. Planinari su pronašli leš risa otkinute glave, što su i fotografirali, no to smo doznali tek nedavno. Planinari su obavijestili lokalnog lovника o svom nalazu, no on, nažalost, nije prosljedio informaciju mjerodavnim tijelima. Budući da je brojnost populacije risa u Hrvatskoj tako niska, podatak o svakom smrtnom slučaju neophodan je za upravljanje vrstom. Gubitkom svake reproduktivne jedinice, osobito ženki, populacija je korak bliže izumiranju.

Stoga je potrebno još jednom naglasiti važnost suradnje javnosti, osobito lovaca, u sprječavanju krivolova te prijavljivanje svake stradale jedinice.

LOVCI MOGU POMOĆI U ISTRAŽIVANJIMA

OBAVIJESTITE NAS!

U skladu s odredbama Zakona o zaštiti prirode i planovima upravljanja vukom i risom u Hrvatskoj, o pronalasku uginule strogo zaštićene vrste moraju se obavijestiti mjerodavne ustanove. Osoba koja je pronašla uginulu životinju, može obavijestiti ovlaštenog vještaka za procjenu šteta od zaštićenih vrsta nadležnog za to područje (kontakt 17 ovlaštenih vještaka može se pronaći na stranicama <http://www.life-vuk.hr>) ili nadležnu policijsku postaju, koji će provesti odgovarajuću proceduru. Jednako tako o pronalasku može se obavijestiti izravno Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Državni zavod za zaštitu prirode ili lokalnog predstavnika uprave za inspekcijske poslove zaštite prirode (kontakti na priloženoj shemi). Zavod za biologiju Veterinarskog fakulteta ovlašten je za preuzimanje uginule životinje, a transport će se organizirati ovisno o stanju na terenu. Ako postoji mogućnost, najbolje je lešinu odmah prevesti na Veterinarski fakultet u Zagrebu.

Ako se prijevoz ne može organizirati istog dana, preporučuje se suradnja s nadležnom veterinarskom ustanovom, a (ovisno o godišnjem dobu) lešinu je najbolje upakirati u debelu PVC vreću i smjestiti u hladnjak ili zamrzivač do preuzimanja od strane Veterinarskog fakulteta.

PROTOKOL ZA PRIKUPLJANJE USMRĆENIH STROGO ZAŠTIĆENIH ŽIVOTINJA (VUK I RIS)

NADLEŽNA VETERINARSKA ORGANIZACIJA

Ako postoji sumnja na bjesnoću

OVLAŠTENI VJEŠTAK

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ZAŠTITE PRIRODE

VET. FAKULTET ZAVOD ZA BIOLOGIJU

NADLEŽNA POLICIJSKA POSTAJA

Ured Zagreb: Katica Bezuh	098/406-974
Ured Rijeka: Ivanka Jelenić	098/406-313
Ured Zadar: Damir Mitrović	098/406-979
Ured Šibenik: Davor Cukrov	098/406-982
Ured Dubrovnik: Vesna Daničić	098/407-121
Ured Varaždin: Hrvoje Stunković	098/406-984
Ured Đakovo: Željko Vuković	098/406-314
Ured Vukovar: Mato Mlakić	098/233-0422

Josip Kusak
091/2212-133

DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE

Jasna Jeremić
091/6106-448

TRANSPORT

Upakirati u PVC vreću

Smjestiti u hladnjak ili zamrzivač, prema mogućnostima